

KVALITETSMODEL TIL VALIDERING I NORDEN

– et udviklingsprojekt 2012-13

KVALITETSMODEL TIL VALIDERING I NORDEN

– et udviklingsprojekt 2012-13

Denne brochure er afsluttende rapport for projektet "Kvalitetsmodel til Validering i Norden – et udviklingsprojekt 2012-13". Det er et samarbejdsprojekt mellem repræsentanter fra 5 nordiske lande, Island, Norge, Sverige, Finland og Danmark.

Projektet er støttet af Nordplus
(Project-ID: AD-2012_1a-29038).

Projektet skal ses i sammenhæng med og som opfølgning på det tidligere Nordplus-projekt: "Kvalitet i Validering i Norden – et kortlægnings projekt".
(Nordplus ID: AD-2011_1a-25129)

Begge projekter er dokumenteret på web, Nationalt Vi-

dencenter for Realkompetence (www.nvr.nu): www.viauc.dk/projekter/NVR/aktiviteter/Sider/NordplusprojektII.aspx
Og på: Nordiskt Nätverk för Vuxnas Lärande – NVL, www.nordvux.net: www.nordvux.net/object/31989/valideringkanstyrkesbetydeligt.htm

Projektets styregruppe er: Nordiskt Expertnätverk för Validering, NVL – Nordiskt Nätverk för Vuxnas Lärande.
www.nordvux.net/page/573/validering.htm

Tekst: Håkon Grunnet og Anne Marie Dahler
(projektledere)

Layout: Lene Schaarup

Tryk: Lasertryk

ISBN: 87 92641-01-4

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	4
Projektets forløb	7
Læsevejledning	8
Sådan arbejdede vi år 1 – 2011/12	9
Sådan arbejdede vi år 2 – 2012/13	10
En nordisk model for arbejde med kvalitet i validering – en kvalitetssikringsmodel	11
At arbejde med kvalitet i validering. Kvalitetsmodellens rækkevidde, dens anvendelse, dens fokus og målgrupper	12
Arbejdsskemaer	18
8 kvalitetsfaktorer	19
Projektpartnere	41
Litteratur og links	42
Til egne noter	43

FORORD

I de nordiske lande er der gennem de seneste 10-15 år iværksat initiativer og vedtaget love, der skal sikre det enkelte individ muligheden for at få vurderet og anerkendt sine ikke-formelle og uformelle kompetencer. Der er store forskelle i de nordiske lande på, hvordan valideringsarbejdet er organiseret og forankret og også på måden den enkelte validering/realkompetencevurdering gribes an. Men der er en fælles interesse i at sikre kvaliteten af valideringsarbejdet i de nordiske lande. Kvalitetssikring af validering er på dagsordenen alle steder, både nationalt, på nordisk plan generelt og i EU. Det er fx et centralt begreb for de udfordringer i arbejdet med anerkendelse af realkompetence/validering i de nordiske lande, som NVLs ekspertnetværk for validering opstiller i notatet: "Udfordringer i arbejdet med anerkendelse af realkompetence (ARK)/validering i de nordiske lande".¹

Det er en grundantagelse for projektet at forudsætningen for at kunne anerkende realkompetencer for alvor med gennemslagskraft og betydning for understøttelse af individers muligheder for validering, skal sikres gennem en større gennemsigtighed og kvalitetssikring i arbejdet med validering.

Derfor har projektpartnerne fra Island, Norge, Sverige, Finland og Danmark i dette projekt over to år arbejdet med forskellige aspekter af kvalitet og kvalitetssikring i validering. I projekt år 1 (2011-12) har arbejdet bestået i afdækning og dokumentation af, hvorledes og i hvilket omfang systematisk arbejde med kvalitet i validering finder sted i de nordiske lande.

For at sikre en vis ensartethed i beskrivelser og dokumentation af kvalitet, udviklede vi en ramme for indsamling, kategorisering og dokumentation af arbejdet med kvalitet i validering. Dette er beskrevet i den afsluttende

---

¹ www.nordvux.net/page/1142/validering.htm

rapport for dokumentationsprojektet: *"Kvalitet i Norden – et kortlægningsprojekt"*², og de fem parters arbejde med dokumentation af kvalitetsarbejdet i validering i de enkelte lande findes sammesteds, opsamlet i fem 'landerapporter'. Selve arbejdsprocessen er grafisk illustreret nedenfor: "Sådan arbejdede vi – 2011-12" (side 9).

I det andet projektår (2012-13) har målet været **at udvikle et koncept eller en model** for arbejdet med kvalitet i validering. Vi har fra starten været klar over, at selvom de nordiske lande på mange måder ligner hinanden – velfærdsstat, organisationernes rolle på arbejdsmarkedet, sociale- og uddannelsesmæssige målsætninger og traditioner osv. – så er der også store forskelle fra land til land. Dette gælder selvfølgelig også med hensyn til anerkendelse af realkompetencer, validering og samspillet

mellem arbejdsliv og undervisningsinstitutioner. Så spørgsmålet er om det overhovedet giver mening at tale om et koncept eller en model for kvalitetssikring af validering, på tværs af landene og på tværs af uddannelsestyper, på tværs af uddannelses-niveauer og på trods af den forskelligartede validerings-praksis i de fem lande?

Vi mener at svaret er ja: At det altså er muligt – og det har været givtigt – at udvikle en overordnet, fælles model for arbejdet med kvalitet i validering.

Det viste sig i det første projektår, at nok var der mange forskelle i valideringssystemerne, tilgangene til validering og den institutionelle forankring. Men det stod ligeledes klart, at der også er ligheder, ikke i detaljerne, men på mere overordnet plan. En række overordnede faktorer, der vedrører kvalitetssikring i forhold til validering kan genkendes i de enkelte landes valideringssystemer. Af-

---

² www.viauc.dk/projekter/NVR/aktiviteter/Sider/Nordplusprojekt-landerapporter.aspx

klarings- og dokumentationsarbejdet i projektets første år pegede på sådanne faktorer og underbyggede tesen om, at det er meningsfuldt at udarbejde en fælles model for arbejde med kvalitet i validering.

Vi har valgt at bruge begrebet **validering** for anerkendelse af ikke-formelle og uformelle kompetencer. I de nordiske lande anvendes forskellige betegnelser for anerkendelse af ikke-formelle og uformelle kompetencer. Fx i Norge og Danmark bruges anerkendelse af realkompetencer.

Når vi her hovedsageligt bruger ordet validering, har det flere årsager. For det første er det et meget omfattende projekt at beskrive hvert enkelt lands definition af anerkendelse af realkompetence/validering og især bliver det omfattende, når der desuden tilføjes en beskrivelse af lovgivning, praksis, procedurer og institutioner for de enkelte lande. Det har vi villet undgå.

For det andet, antager vi, at målgruppen for denne bro-

chure selv er vidende om disse forskelle, og umiddelbart forstår begrebet validering, uden at det er nødvendigt at skulle vejen rundt om omfattende beskrivelser og præciseringer.

Vi har i projektet taget afsæt i litteratur af den canadiske valideringsforsker Joy Van Kleef og hendes brede forståelse af, hvorledes kvalitet i validering³ kan forstås, beskrives og håndteres. Når vi tager udgangspunkt i hendes kvalitetsforståelse og begreb om kvalitet i validering sætter vi samtidig spotlys på kvalitet, som vores tilgang til validering. Dermed opnår vi at diskutere og fokusere på kvalitet og kvalitetssikring frem for at diskutere definitioner

---

³ Se fx artikel af Joy Van Kleef til NVR-seminar 22. april 2010: *Quality in Prior Learning Assessment And Recognition – A Background Paper* (www.viauc.dk/projekter/NVR/Documents/Kvalitetskodeks/joy%20van%20kleef%20quality%20paper.pdf).

og forståelse af valideringsbegrebet. Vi diskuterer kort begrebet om kvalitet og kvalitetssikring i sammenhæng med præsentation af og anvisninger til, hvorledes kvalitetssikringsmodellen kan bruges (se side 13ff).

Projektets forløb

De to års projektforsøg er som nævnt illustreret nedenfor. Her redegøres blot kort for arbejdet.

Det første projektforsøgs indsamling, kategorisering og dokumentation af, hvorledes der faktisk arbejdes med kvalitetssikring i validering i de nordiske lande, pegede logisk frem mod en opfølgning af projektet, nemlig ved at vi skulle fortsætte med et udviklingsarbejde. Det var derfor et ønske at undersøge om det var muligt at udvikle koncepter eller modeller for kvalitetsarbejde med validering, der kunne afprøves i praksis og således vise veje til, hvordan der kan arbejdes med kvalitetssikring i validering. Dette udviklingsarbejde kom til at forløbe i to faser. Første

fase blev videreudvikling af begrebet om kvalitet i validering. Dette skete på baggrund af de indsamlede erfaringer fra første projektforsøg samt inddragelse relevant teori, viden og erfaringer fra lignende arbejder. Det drejer sig om projekter i de enkelte lande, og samtidigt anvendte vi EU-Guidelines for validating non-formal and informal learning (2009)⁴ som inspirationskilde (se senere).

På baggrund heraf udvikledes et forslag til et fælles nordisk koncept eller en fælles nordisk model for kvalitet i validering – en generisk model. Det var lige præcis ikke meningen at udvikle nationale modeller, men netop målsætningen, at de enkelte lande kan bidrage med nationale erfaringer og baggrunde for et fælles koncept, der kan inspirere og udvikle kvaliteten i validering for praktikere, der arbejder hermed.

Anden fase har været testning af denne kvalitets-

---

⁴ www.cedefop.europa.eu/en/Files/4054_EN.PDF

sikringsmodel. Projektets landerepræsentanter har gennemført afprøvningsforløb med praktikere i eget land. Dette er sket ved workshops og møder, hvor der er blevet orienteret om kvalitetsmodellen, der derefter er blevet diskuteret og kommenteret med henblik på rettelser og præciseringer. Erfaringer og resultater fra disse afprøvninger er blevet opsamlet, bearbejdet og har bidraget till at forbedre kvalitetsmodellen.

Læsevejledning

Efter dette indledende afsnit følger en grafisk præsentation af det to-årige projektforløb. Heri henvises til dokumentationsmaterialer fra det første projektår, så man har mulighed for at fordybe sig i disse.

Dernæst følger hovedafsnittet, nemlig præsentationen af kvalitetssikringsmodellen og anvisninger på hvordan den kan anvendes.

Afslutningsvis er der korte præsentationer af projektdeltagerne og en litteraturliste.

Vi håber at vi med denne brochure kan medvirke til inspiration, udvikling og kvalitetssikring af validering i de nordiske lande. Brug den som en håndbog til udvikling og kvalitet i validering.

God fornøjelse

*Anne Marie Dahler og Håkon Grunnet
projektledere, NVR – Danmark*

SÅDAN ARBEJDEDE VI ÅR 1 – 2011/12

Efterår/vinter 2010-11. **Kontakt** til relevante partnere i Island, Norge, Sverige og Finland, via Expertnetværk for Validering (Nordiskt Nätverk för Vuxnas Lärande)

Marts 2011: **Projektinitiativ** fra NVR, Nationalt Videnscenter for Realkompetence i Danmark. Nordplus ansøges om støtte til et dokumentationsprojekt: *"Kvalitet i validering i Norden – et kortlægningsprojekt"*.

Udvikling af et redskab til kategorisering

Et analyseredskab til kategorisering af kvalitetsarbejde i de fem nordiske lande.

Sommer/efterår 2011: Projektbevilling. Første **bestemmelse af kvalitet** og kvalitet i validering. **Indsamling af praksis:** eksempler på kvalitetsarbejde for validering i de enkelte lande.

Landerapporter fra de fem nordiske lande fremlægges og diskuteres på afslutningsseminar i København april 2012. **Afsluttende rapportering** til Nordplus august 2012. **Dokumentation** på www.nvr.nu og www.nordvux.net
Nyt udviklingsprojekt: *"En model for kvalitet i Validering i Norden – et udviklingsprojekt"* påbegyndes august 2012

- Projektgruppedeltagere fra Island, Norge, Finland, Sverige og Danmark (se side 41)
- Styregruppe: Expertnetværk for Validering, NVL
- Partnermøder i Helsinki – Reykjavik – København

SÅDAN ARBEJDEDE VI ÅR 2 – 2012/13

August – september 2012: **Opsamling** fra projektår 1.

Anden **undersøgelse af begrebet om kvalitet i validering** og af modeller/koncepter for validering. Internationale, EU og nationale redskaber/modeller, praksisser og policy.

Projektmøder om **udvælgelse og fastlæggelse af temaer** for kvalitet i validering og af **indikatorer for godt kvalitetsarbejde** i validering

Projektmøder om **udvikling af model** for arbejde med temaer og indikationer for kvalitet i validering

Afprøvning af kvalitetssikringsmodel for arbejde med validering.

Test i de fem nordiske lande.

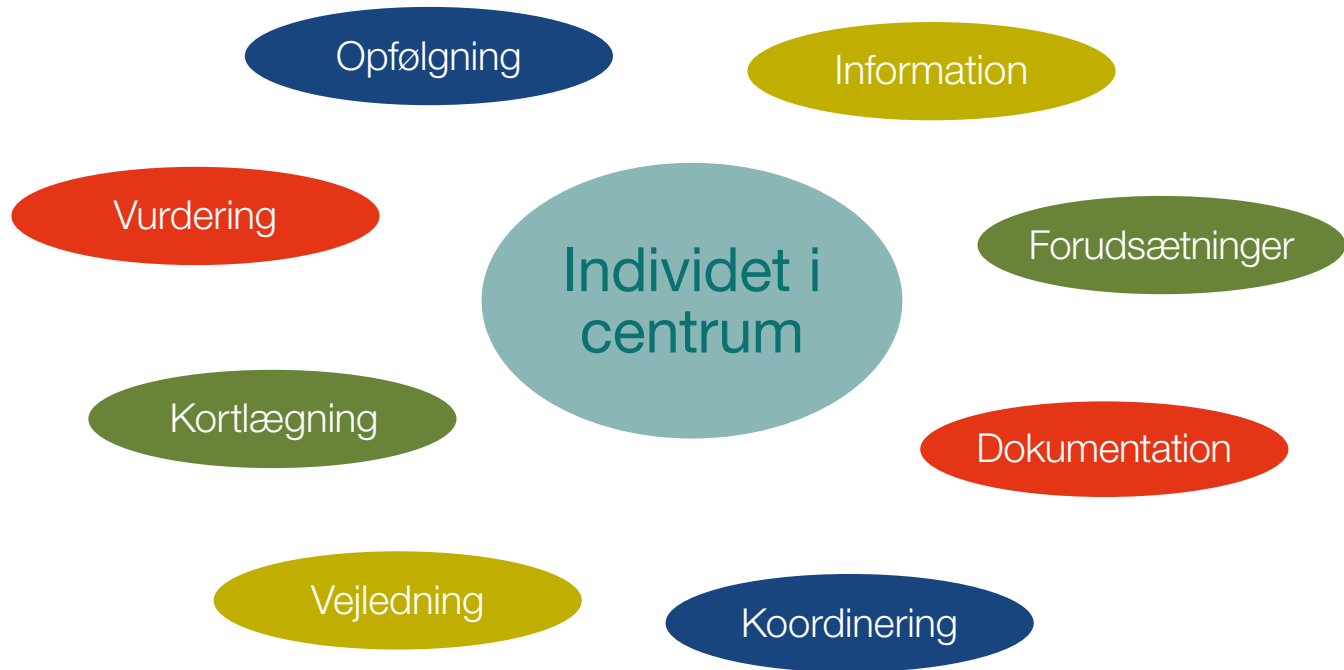
Forskellige sektorer og niveauer i de enkelte lande.

Kvalitetssikringsmodel fremlægges og diskuteres på seminar i Stockholm ultimo maj 2013. Nordplus projektrapportering. **Dokumentation** på www.nvr.nu og www.nordvux.net

- Projektgruppedeltagere fra Island, Norge, Finland, Sverige og Danmark
- Styregruppe: Ekspertnetværk for Validering, NVL
- Partnermøder i Reykjavik – Oslo – Stockholm

EN NORDISK MODEL

for arbejde med kvalitet i validering – en kvalitetssikringsmodel

12 AT ARBEJDE MED KVALITET I VALIDERING

Kvalitetsmodellens rækkevidde, dens anvendelse, dens fokus og målgrupper

Hvor kan kvalitetssikringsmodellen anvendes?

Kvalitetsmodellen er udviklet til brug i (primært) uddannelsesinstitutioner. De 8 kvalitetsfaktorer som konstituerer kvalitetsmodellen vedrører forhold, der kan håndteres på en uddannelsesinstitution. Lovgivning, finansiering, nationale bekendtgørelseskrav er naturligvis helt centrale faktorer for valideringens kvalitet. Kvalitetsmodellen kan eventuelt medvirke til at pege på u hensigtsmæssige forhold af denne karakter, men må acceptere dem som rammebetingelser.

Udformningen af kvalitetsmodellen for validering er udtryk for en lang række valg, som projektgruppen har måttet træffe.

Modellen er et arbejdsredskab for de medarbejdere og professionelle, der konkret arbejder med validering sammen med de ledere, der har det overordnede og person-

alemæssige ansvar for validering på uddannelsesinstitutionen.

Kvalitetsmodellen er et resultat af nordisk samarbejde, afprøvet i forskellige sammenhænge

Projektgruppen har udviklet modellen sammen. Det er således ikke en 'dansk', 'finsk', 'islandsk', 'svensk' eller 'norsk' kvalitetsmodel men netop en fælles, nordisk model. Den kan fungere i alle de fem lande, hvilket er blevet afprøvet på følgende måde:

Hver af partnerne i de fem lande har gennemført testforløb med relevante personer i eget land. I workshops eller på møder er praktikere og andre relevante personer blevet præsenteret for kvalitetsmodellen og har drøftet den med henblik på anvendelighed, forbedringer og tilføjelser. Afprøvningerne er sket på forskellige uddannelsesniveauer og med forskelligt fokus i de fem partnerlande:

- I Norge har fokus været de længerevarende videregående uddannelser (HE). Særligt med hensyn til afkorting.
- I Island har fokus været ungdomsuddannelser og voksenuddannelser dvs. NQF, niveau 3 og EQF, niveau 4.
- I Sverige har fokus været erhvervsuddannelser, knyttet til den industrielle sektor/industrielle organisationer.
- I Finland har fokus været erhvervsuddannelser (VET), niveau 4 for både NQF og EQF for voksne.
- I Danmark har fokus været 3. sektor og fagforeninger (3F).

Kvalitet – hvordan?

Kvalitetssikring af validering har, som vi viste det i kortlægningsprojektet at gøre med en lang række faktorer, hvor man fx kan nævne lovgivning, policy, finansiering, samarbejder mellem institutioner, samarbejde mellem aktører osv.

Det er ligeledes vigtigt, at de medarbejdere, der professionelt arbejder med validering har kompetencer og kvalifikationer til at kunne varetage arbejdet professionelt med brug af pålidelige og valide metoder.

Og det er afgørende, at der arbejdes etisk forsvarligt med konsekvens, med systematik og efter klare og transparente procedurer.

Vi mener at mindst de følgende tre faktorer for kvalitetssikring bør komme i spil:

14

Sikring af organisatorisk kvalitet

- Gennem helhedsperspektivet for institutionens arbejde med validering
- Gennem evalueringsskandener, feedback og forbedringstiltag på alle niveauer

Sikring af vurderingskvalitet

- Gennem tydelighed i kriterier
- Gennem begrundede metodevalg
- Gennem etablering af evaluering og dokumentations-praksis

Sikring af procedurekvalitet

- Gennem tydelig ansvars- og rollefordeling (hvem gør hvad, hvornår, for hvem?)
- Gennem formidling og information (hjemmesider, brochurer, mails/breve m.m.)
- Gennem professionel arkiverings- og dokument-håndtering

Sammenholdes dette med anvisningerne fra EU-Guidelines (2009)⁵ fremkommer en vifte af faktorer for kvalitets-sikring i validering. Vi har nøje udvalgt 8 relevante faktorer eller opmærksomhedsfelter med henblik på at skabe en håndterbar tilgang til kvalitetsarbejdet.

Til hver af de 8 kvalitetsfaktorer knytter der sig en række indikatorer, der skal inddrages. På denne måde mener vi, at den størst mulige grad af kvalitetssikring af valideringen bliver opnået.

Hvilke målgrupper – hvem kan bruge kvalitetssikringsmodellen?

Kvalitetsmodellen er et arbejdsredskab for ledere og medarbejdere på uddannelses-/vejlednings- og andre institu-

---

⁵ CEDEFOP. (2009). *European Guidelines for validating non-formal and informal learning*. www.cedefop.europa.eu/EN/about-cedefop/projects/validation-of-non-formal-and-informal-learning/european-guidelines.aspx (særligt side 23ff).

tioner, der arbejder med validering. Fx virksomheder, der anvender validering. Det vil sige, at modellen er rettet mod kvalitetssikring på såvel organisatorisk niveau, på procedureniveau som på vejlednings- og vurderingsniveau.

Tilpasning til lokale forhold

Kvalitetsmodellen er en generel og overordnet model for kvalitetsarbejde og kvalitetssikring af validering. Den kan tilpasses lokale forhold. Det er fx ikke på alle uddannelsesinstitutioner og i alle sammenhænge, at selve vurderingen og den formelle anerkendelse er en del af arbejdet med validering. Dette gælder fx ikke i 3. sektor, hvor information, vejledning og kortlægning er i fokus.

At arbejde med tilpasning af kvalitetsmodellen er også at arbejde med kvalitet.

Netop fordi kvalitetsmodellen er tænkt som et dynamisk arbejdsredskab, der kan ændres af de, der bruger den, vil

modellen, arbejdsskemaer, kvalitetsfaktorer og kvalitetsindikatorer kunne hentes på website NVR, Nationalt Videnscenter for realkompetence i Danmark – www.nvr.nu.

At arbejde med kvalitetsmodellen – hvordan?

Kvalitetsmodellen anviser 8 kvalitetsfaktorer, der hver har tilknyttet et antal kvalitetsindikatorer. Arbejdsprocessen med kvalitetssikring består i at hver af kvalitetsfaktorerne gennemarbejdes systematisk og i faste kadencer. Kvalitetsfaktorerne og de tilknyttede kvalitetsindikatorer bør løbende underkastes et kritisk blik med henblik på forbedringer. Det er muligt – og tilrådeligt – at knytte flere eller færre indikatorer til, alt efter hvorledes arbejdet med validering på den enkelte institution udvikler sig og er forankret i institutionens øvrige liv.

Det vil sige, at det er de medarbejdere, der konkret arbejder med validering, der gennemfører kvalitetssikringen. Og kvalitetssikringen bliver på den måde led i den professio-

16

nelt baserede, tilbagevendende og systematiske gennemgang af alle de forhold, der knytter sig til valideringen.

To ting er vigtige til forståelse af kvalitetssikring: For det første kan der ikke være tale om en tjekliste, der gennemgås, vinges af og derefter lægges til side. Kvalitetssikringen må være en dialogisk, cirkulær og tilbagevendende proces, hvor forhold, rutiner, metoder i valideringen hele tiden vurderes og revurderes: Gør vi det rigtige? Gør vi det rigtige godt nok?

For det andet kan de valgte kvalitetsfaktorer ikke alene bero på valideringspraktikerne på uddannelsesinstitutioner. Der er tale om forhold, der må ses i en større helhed, nemlig som en del af den samlede organisations måde at fungere på. Og på hvordan organisationen fungerer sammen med aktører og interessenter i omverdenen. Det vil sige, at organisatoriske forhold sættes i spil og derfor må

ledelsen inddrages i kvalitetssikringsprocessen. Den enkelte valideringspraktiker kan ikke selv løfte hele arbejdet.

Helt konkret tager man fat i en af kvalitetsfaktorerne (se nedenfor). Herefter anvendes "Arbejdsskemaet" (se nedenfor) til at styre processen og lede deltagerne gennem de forskellige indikatorer. Arbejdsskemaet kan også fungere som dokumentation for kvalitetssikringsarbejdet. Man kan dernæst tilføje beslutninger om tiltag til forbedringer og spørgsmål om, hvorledes og af hvem de sættes i værk fra år til år.

Nedenfor følger:

- Et eksempel på arbejdsskema til brug i kvalitetssikringsprocessen (side 18)
- De 8 kvalitetsfaktorer, som de også fremgår af den grafiske udformning af kvalitetssikringsmodellen (side 20ff)

- Gennemgang af de 8 kvalitetsfaktorer (side 20ff)
  - Først en kort omtale af hver enkelt kvalitetsfaktor
  - Dernæst kvalitetsindikatorerne, der er knyttet til denne faktor
  - Til sidst korte omtaler af nogle af de erfaringer, der er kommet til i afprøvningen af kvalitetssikringsmodellen i de enkelte lande. Disse erfaringseksempler kan også tjene som eksempler på, hvorledes man kan arbejde med kvalitetssikringsmodellen

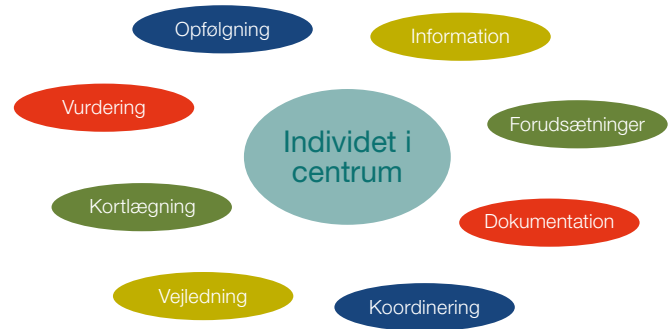
18

Kvalitetsindikator	Hvordan kan vi arbejde med at udvikle kvalitet i validering i relation til denne indikator?

8 KVALITETSFAKTORER

19

1. INFORMATION
2. FORUDSÆTNINGER
3. DOKUMENTATION – ADMINISTRATIVE PROCEDURER
4. KOORDINERING
5. VEJLEDNING
6. KORTLÆGNING
7. VURDERING
8. OPFØLGNING

1. INFORMATION

Information om validering er et centralt felt for udvikling af kvalitet i validering. Det gælder både information til de individer, der potentielt er målgruppen for validering, men også information til andre aktører og samarbejdsparter. Informationen skal omfatte informationer om hvem, hvad, hvorfor, hvordan, hvor og hvornår. Og den skal – ikke mindst – være udformet i et forståeligt og let tilgængeligt sprog og være tilgængelig, der hvor der er brug for den.

22

INFORMATION – kvalitetsindikatorer

- Informationen er forståelig og tilpasset målgruppen
- Information om validering er tilgængelig på internettet, men også i andre former, tilpasset målgruppen
- Målgruppen opsøges med information om validering
- Informationen er dialogisk, dvs. der er mulighed for at stille spørgsmål
- Det fremgår klart for hvem validering er relevant, og hvad validering kan medføre for det enkelte individ
- Det forklares hvad validering er
- Informationen indeholder oplysninger om, hvad der forventes af kandidaten mht. brug af tid, arbejdsindsats og procedure
- Det fremgår tydeligt hvad omkostningerne ved validering er for kandidaten
- Det fremgår hvem kandidaten eller samarbejdsparter kan kontakte for yderligere information
- De personer, der står for udarbejdelse af informations-site, -materialer mm, har grundigt indblik i validering og er kompetente til at udarbejde informationsmateriale
- Der er informationer om validering, som er tilpasset interessenter, samarbejdspartnere m.fl.

INFORMATION

– erfaringer

- Det kan være en idé at have en overordnet 'marketing plan'
- Det er ofte vanskeligt at forklare folk, hvad validering er. Benyt enkle forklaringer og modeller
- Det er motiverende for kandidaten, at det står klart og tydeligt, hvilken gavn han eller hun kan have af validering. Set fx i relation til karriere og løn
- Hav fokus på færdigheder og kompetencer fra arbejdslivet, og ikke alene på uddannelsesmål og -curricula
- Ofte efterspørger folk ikke information, fordi de ikke ved, hvad de skal spørge om. Det er ikke ensbetydende med, at de ikke har brug for informationer
- Det er en god idé at efterprøve sprog og forståelighed med kandidater og samarbejdspartner

23

2. FORUDSÆTNINGER

Kvalitet i validering handler også om kvalitet i forhold til de rammer og forudsætninger, der er for at gennemføre validering i den enkelte institution. Med forudsætninger menes der fx de lovgivningsmæssige rammer for valideringsarbejdet, nationale og lokale politikker på området, om valideringsaktiviteter er finansierede og hvordan de er finansierede, om hvordan samarbejde med andre aktører er organiseret, og om validering er baseret på standarder eller kompetencekriterier, som er kendte. Man kan ikke nødvendigvis ændre på de forudsætninger, som berammer valideringspraksis i de enkelte institutioner, men man kan reflektere over, hvordan forudsætningerne spiller ind på kvaliteten af valideringerne.

FORUDSÆTNINGER

– kvalitetsindikatorer

- Der er et lovmæssigt (eller lignende) grundlag for at gennemføre validering
- Der benyttes begreber og termer, der er generelt accepterede og i overensstemmelse med retningslinjer og standarder
- Valideringsaktiviteter er finansierede

– erfaringer

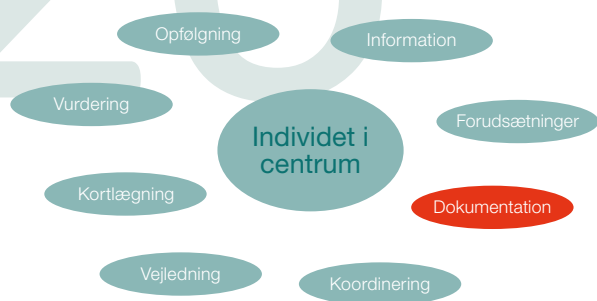
- Det er hensigtsmæssigt at kriterier og standarder gøres forståelige fra et arbejdspladsperspektiv

- Vurderinger er baseret på standarder/kriterier
- Standarder /kriterier er koblet til den Nationale Kvalifikationsramme
- Det er synligt, hvem der er eksterne interessenter i processen, og hvad deres roller er

- I forhold til finansiering skal der skelnes mellem afklaring og vurdering

3. DOKUMENTATION

– administrative procedurer

Kvalitet i validering har også at gøre med, hvorledes et valideringsforløb dokumenteres internt i den institution, der varetager dele af eller hele valideringen. Dokumentation af fx samtaler, aftaler, tidsrammer osv. er med til at understøtte interne arbejdsgange og koordinering af processen, og er også med til at understøtte retssikkerheden for kandidaten.

DOKUMENTATION

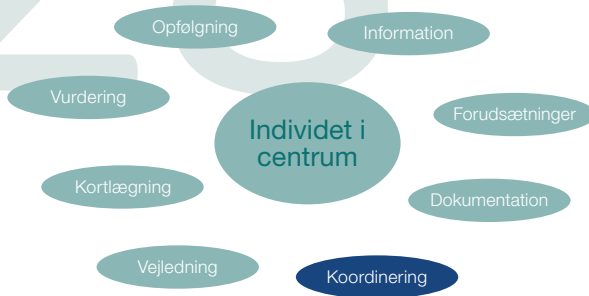
– administrative procedurer – kvalitetsindikatorer

- Der forefindes administrative systemer og procedurer
- Der dokumenteres for hvert skridt i valideringen
- Dokumentationen er utvetydig og klar
- Uddannelsesbeviser skal have samme status som et traditionelt eksamensbevis
- Administrative procedurer/dokumentation evalueres

– erfaringer

- Samarbejde mellem valideringspraktikere og administrativt personale er vigtigt: hvem gør hvad?
Klare procedurer, retningslinier og arbejdsgange
- Interne evalueringer med deltagelse af relevante parter (herunder leder) på uddannelsesinstitutionen er vigtige for at sikre forbedringer
- Eksterne evalueringer – brugerens/borgerens blik
– sikrer smidighed og forbedringer

4. KOORDINERING

Koordinering og samarbejde sikrer at valideringspraktikeren udvikler og bruger metoder, vurderer og træffer afgørelser i et professionelt miljø. Det sikrer et højt kompetenceniveau og understøtter dermed at individets rettigheder bliver mødt og respekteret. Koordinering sikrer ligeledes at individer bliver behandlet lige, fair og i overensstemmelse med forskrifter og regler.

KOORDINERING

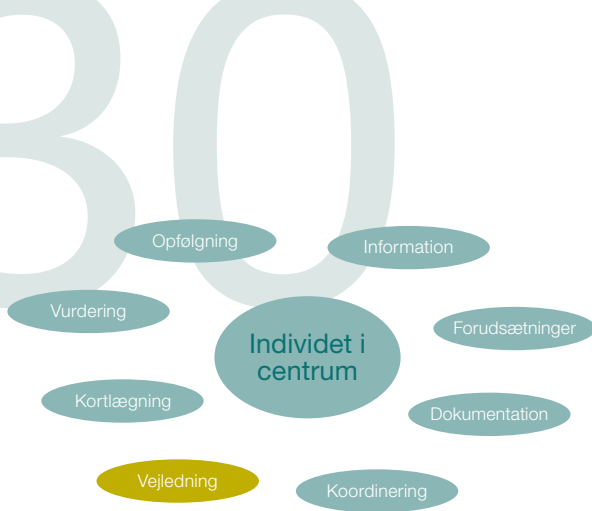
– kvalitetsindikatorer

- Der findes en koordinator for validering
- Der er én indgang for individer til validering
- Koordinering er understøttet og har klare ledelsesreferencer
- Koordineringen er transparent
- Der er tid og ressourcer til teamwork for valideringspersonalet
- Der er tid og ressourcer til netværk for de der løser opgaver med validering
- Koordineringen er konsistent og der er en klar rollefordeling

– erfaringer

- Koordinering styrkes af teamsamarbejde
- Koordinering styrkes af netværk
- Koordinering styrkes af samarbejde med andre institutioner/organisationer
- Koordinering styrkes af ledelsesopbakning og ledelsesengagement

5. VEJLEDNING

Vejledning er afgørende for individets udbytte. Den positive og lyttende tilgang til vejledning af individet, der søger anerkendelse og validering er vigtig. *Glasset er altid halvt fyldt.*

Vejledningen skal understøtte individet gennem alle processer i valideringen og vejledningen bør være en integreret del af al validering.

VEJLEDNING

– kvalitetsindikatorer

- Vejledningen hjælper med at få individets kompetencer synliggjort
- Vejledere er trænet i validering
- Vejledning er en integreret del i alle led af valideringsprocessen
- Vejledningsprofessionelle kompetenceudvikles
- Vejledningen er lyttende, kompetent og upartisk

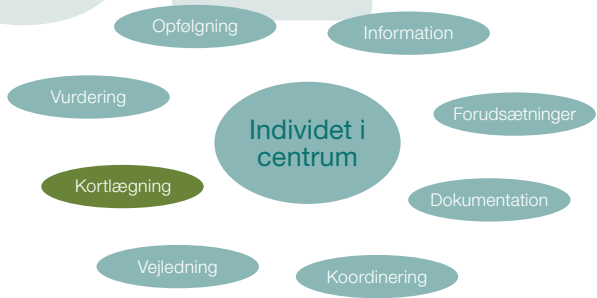
– erfaringer

- Det er vigtigt at diskutere hvordan vejledningen bliver en del af valideringsprocessen i alle dens faser
- Det er relevant at diskutere, hvordan vejledning og validering integreres

- Vejledningen understøtter individets rettigheder, fx skal der informeres om klagesystemet
- Vejledningen er baseret på anerkendte vejledningsmetoder
- Vejledningen er realistisk, fx i forhold til om validering er individets behov
- Vejledningen informerer om mulige resultater af valideringen

6. KORTLÆGNING

– synliggørelse af individets kompetencer

Kortlægningen – dokumentationen – af individets kompetencer er en slags 'fremkaldelses'-proces. De anvendte metoder og vejledningen i tilknytning dertil, søger at fremdrage så præcist og omfattende et billede af individets kompetencer. Individet er i centrum for processen og resultaterne skal være valide.

KORTLÆGNING

– kvalitetsindikatorer

- Individet er ansvarligt for processen
- Der er klarhed med hensyn til, hvad der tæller som dokumentation
- Dokumentationsstandarder er tydelige
- Dokumentationsprocessen er målrettet
- Der anvendes en variation af metoder
- Dokumentationsprocessen er dialogisk

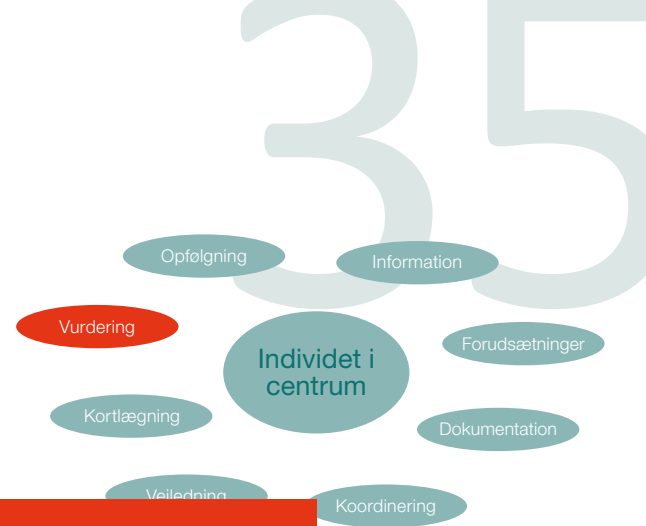
– erfaringer

- Dokumentationsmetoderne afspejler kompetencerne hos ansøgeren
  - Dokumentation kan foregå i grupper
  - Der er en åben (fordomsfri) tilgang til, hvad der er relevant som dokumentation
  - Der gives støtte til dokumentation
- Dokumentationen fordrer støtte og præcis vejledning
  - Forskellige dokumentationsmetoder fremkalder forskellige aspekter af viden og færdigheder
  - En flerhed af dokumentationsmetoder (forskellige) kan være ressourcekrævende
  - Det kan være svært for individet at være ansvarlig i en proces, som er ukendt

7. VURDERING

Vurdering dvs. bedømmelse af en ansøgers realkompetencer er valideringens summative aspekt. Afgørelsen har juridisk status og betydning for individets videre uddannelse og arbejdsliv. Vurderingen er kulminationen på valideringsprocessens forarbejde med hensyn til de øvrige kvalitetsfaktorer. Vurderingens kvalitet bygger på validitet, pålidelighed, upartiskhed og højt kompetenceniveau hos valideringspersonalet.

36

VURDERING – kvalitetsindikatorer

- En flerhed af metoder til rådighed
- Triangulering – der anvendes kombinationer af metoder
- Variation i metodevalg, i respekt for individet og dets forudsætninger
- Klare og forståelige kriterier for vurderingen
- Validitet i vurderinger
- Fairness i vurderinger
- Mulighed for to bedømmere
- Gennemsigtighed og åbenhed i vurderingen
- Vurderingsforløbet som et lærende forløb for individet
- Løbende uddannelse og kompetenceudvikling for bedømmere/valderingsprofessionelle
- Fysiske rammer for validerings- og vurderingsprocessen

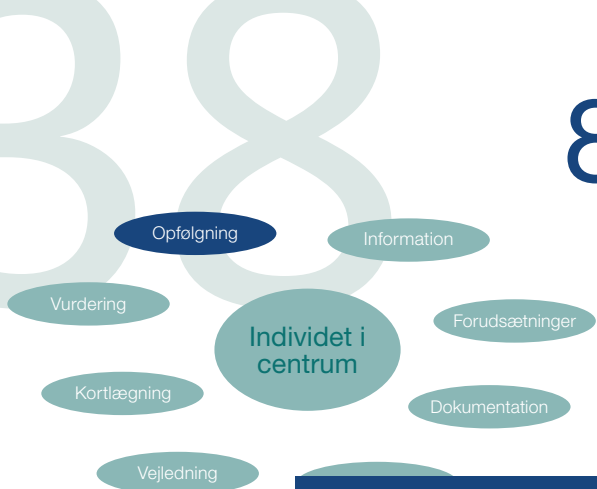
VURDERING

– erfaringer

- Vurderinger baseres som oftest på en flerhed af metoder
- Vurderingskriterier skal forklares og sprogbrug skal tilpasses ansøgeren/individet
- Vurdering baserer sig i højere grad på skriftlig dokumentation jo højere uddannelsesniveau, der er tale om
- Vurdering er ofte en 'ensom' proces, der mangler ressourcer til team- og netværkssamarbejde
- Valideringspersonale er ikke altid tilstrækkeligt vidende om validering
- Valideringsprofessionelle efterspørger uddannelse og kompetenceudvikling

37

8. OPFØLGNING

Opfølgning retter sig mod den enkelte ansøger (individet) og mod udvikling og forbedringer af den samlede valideringsproces. Individet har krav på anvisning af klagemulighed, hvis det ønskes og vejledende opfølgning på resultatet af valideringen. Institutionen og de valideringsprofessionelle har en forpligtelse med hensyn til at løbende evalueringer og iværksættelse af forbedringer som en del af kvalitetssikringen.

OPFØLGNING

– kvalitetsindikatorer

- Resultater (adgang eller afkorting) overgives til ansøgeren
- Der eksisterer et klagesystem
- Klagesystemet virker
- Anerkendelse af realkompetence/validering medfører at ansøgere kommer i uddannelse, får arbejde eller opfylder andre eksternt formulerede målsætninger
- Der eksisterer en opfølgingsplan
- Evalueringer af valideringsaktiviteten gennemføres i henhold til anerkendte retningslinier (fx European Guidelines)
  - Ekstern evaluering
  - Intern evaluering
- Der eksisterer samarbejde (fx netværk) om valideringsaktiviteterne

40

OPFØLGNING – erfaringer

- Vigtigt at der følges op med vejledning og anvisninger af muligheder for uddannelse og andet
- Opfølgingsplan, herunder muligheder for støtte (finansiel)
- Der bør anvendes en flerhed af kommunikationsplatforme, tilpasset ansøgerne (e-mail, SMS, web, Facebook)
- Evalueringer er en del af institutionernes generelle evalueringer udformet til valideringsaktiviteten
- Systematisk evaluering og kvalitetssikring af valideringsaktiviteter er ikke prioriteret med hensyn til ressourcer
- Eksterne samarbejder (netværk) og interne teams er meget givende og højner kvaliteten. Ikke altid til stede pga. mangel på ressourcer

PROJEKTPARTNERE

41

- Island: **Specialist VPL Haukur Hardason**, Frædslumidstöð, Reykjavík.
(Education and Training Service Centre)
E-mail: haukur@frae.is – Web: www.frae.is
- Norge: **Senior Advisor Camilla Alfsen**, VOX, Oslo
– Nationalt Fagorgan for Kompetansepolitikk
E-mail: Camilla.Alfsen@vox.no – Web: www.vox.no
- Sverige: **Pär Sellberg**, Myndigheten for Yrkeshögskolan, Västerås. (Swedish National Agency for Higher Vocational Education)
E-mail: Par.Sellberg@yhmyndigheten.se
– Web: www.myh.se
- Finland: **Expert in European Educational Policy Anni Karttunen**, Savon Koulutus kuntayhtymä, Kuopio (Savo Consortium for Education)
E-mail: anni.karttunen@sakky.fi – Web: www.sakky.fi
- Danmark: **Lektor Anne Marie Dahler og konsulent Håkon Grunnet**, Nationalt Videnscenter for Realkompetence, Aarhus (National Knowledge Center for Validation of prior Learning)
E-mail: Anmd@ucl.dk – hagr@viauc.dk
– Web: www.nvr.nu

LITTERATUR OG LINKS

Litteratur

Grunnet, Håkon: *Kvalitet i anerkendelse af realkompetencer*, in: "Anerkendelse af realkompetencer – en grundbog" red. K. Aagaard og A. M. Dahler (ViaSystime, Aarhus, København 2010).

Van Kleef, J.: *Kvalitet i vurdering og anerkendelse af realkompetencer*, in: "Anerkendelse af realkompetencer – en antologi" red. K. Aagaard og A. M. Dahler (ViaSystime, Aarhus, København 2011). Heri findes en omfattende litteraturliste.

Van Kleef, J.: *PLAR: Finding Quality in the Dynamics of Social Practice*. PLAIO, Prior Learning Assessment Inside Out, Volume 1, Number 2, 2012.

Links

Kvalitet i Validering i Norden – et dokumentationsprojekt. Afsluttende rapport (dansk og engelsk udgave) og øvrige materialer fra projektets første år. www.viauc.dk/projekter/NVR/aktiviteter/Sider/Nordplusprojekt-landerapporter.aspx

CEDEFOP. (2009). *European Guidelines for validating non-formal and informal learning*. www.cedefop.europa.eu/EN/about-cedefop/projects/validation-of-non-formal-and-informal-learning/european-guidelines.aspx

CEDEFOP. (2012). *Council Recommendation on the validation of non-formal and informal learning*

www.cedefop.europa.eu/EN/news/20366.aspx

Van Kleef, J. (2010). *Quality in Prior Learning, Assessment and Recognition. A Background Paper*. www.viauc.dk/projekter/NVR/Documents/Kvalitetskodeks/joy%20van%20kleef%20quality%20paper.pdf

MYH – Myndigheten för Yrkehögskolen (2012). *Kriterier och riktlinjer för validering av reell kompetens (YH 2012/428)* (Søg på: www.valideringsinfo.se)

Litteratur – forsat

Det ligger udenfor dette projekt at udarbejde en blot nogenlunde dækkende oversigt over litteratur, der knytter sig til kvalitet, validering og realkompetencevurdering.

I stedet opfordrer vi til at man selv – som bruger af kvalitetsmodellen – selv udvikler en oversigt over den litteratur, man anvender i valideringsarbejdet.

Nationalt Videnscenter for Realkompetence

NORDPLUS
Voksen

Nordiskt nätverk för vuxnas lärande